

Полтавський державний медичний університет

БІБЛІОТЕКА

Серія віртуальних бюлетенів “Гідні визнання”. Випуск 20.

Генерал-майор медичної служби – А.А. Чайка

***До 140-річчя з дня народження
видатного вітчизняного уролога,
доктора медичних наук,
професора, заслуженого діяча
науки УРСР, визначного
організатора охорони здоров'я
родом з Полтавщини –
Чайки Андроніка
Архиповича***

Автор: Резутіна Т.
Редактор: Безноса С.

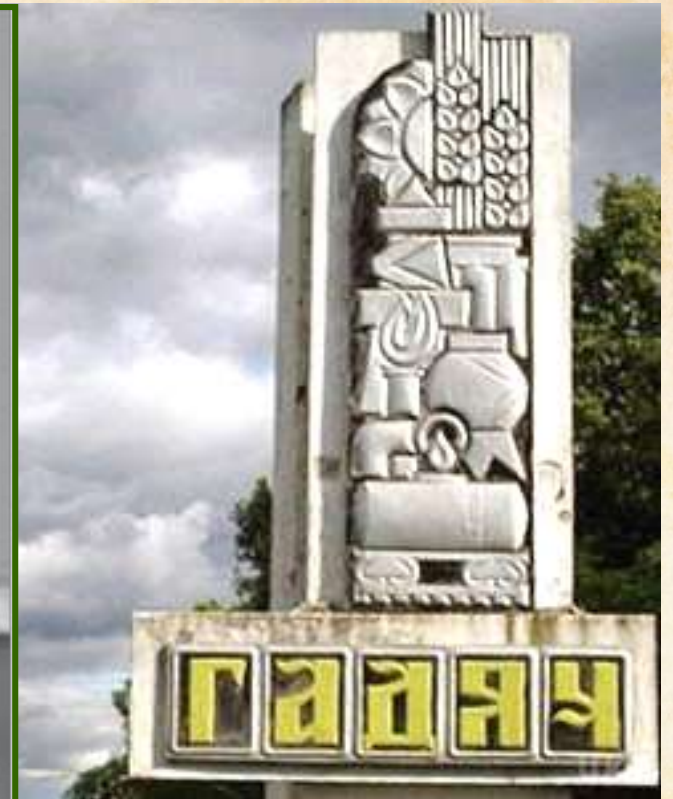
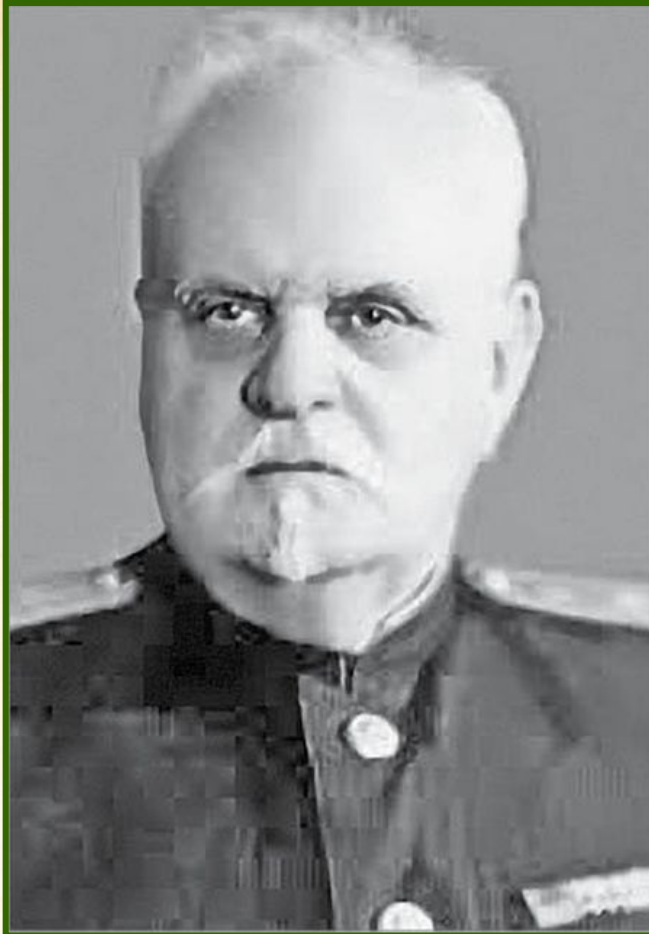
Андроник Архипович Чайка

- ▶ *хірург-уролог, професор, доктор медицини (1914);*
- ▶ *генерал-майор медичної служби;*
- ▶ *головний хірург Київського окружного військового шпиталю;*
- ▶ *довголітній завідувач кафедри урології Інституту вдосконалення лікарів та КМІ (1945-1961).*
- ▶ *автор понад 150 наукових праць у галузі пошкодження і захворювань нирок, передміхурової залози, гнійної хірургії;*
- ▶ *розробив оригінальну методику нефротомії;*
- ▶ *багато років очолював Українське та Київське урологічні товариства;*
- ▶ *його іменем названа клініка урології КМІ (1961)*

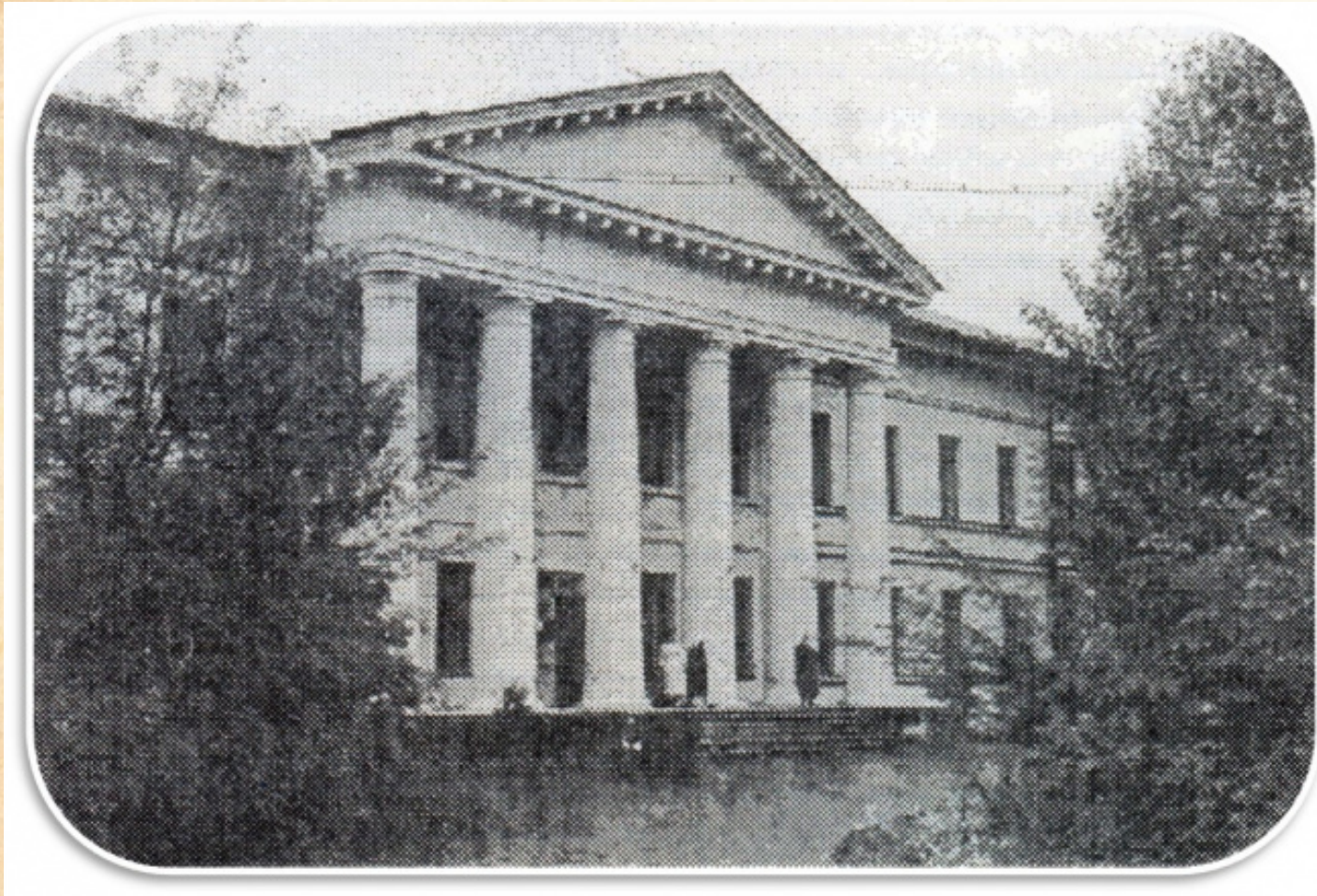

**Народився
Андроник
Архипович Чайка
у 1881 році,
17 (30) травня
в с. Ручки
Гадяцького повіту
Полтавської
губернії в сім'ї
селянина-бідняка**

**У автобіографії,
що додавалася до дисертації
А. Чайки на ступінь доктора
медичних наук, про своє
походження він написав
стисло – «козак»**

***Початкову освіту отримав у церковно-приходській школі,
потім вступив до Полтавського фельдшерського
училища, після закінчення якого працював фельдшером
у селі Веприки***

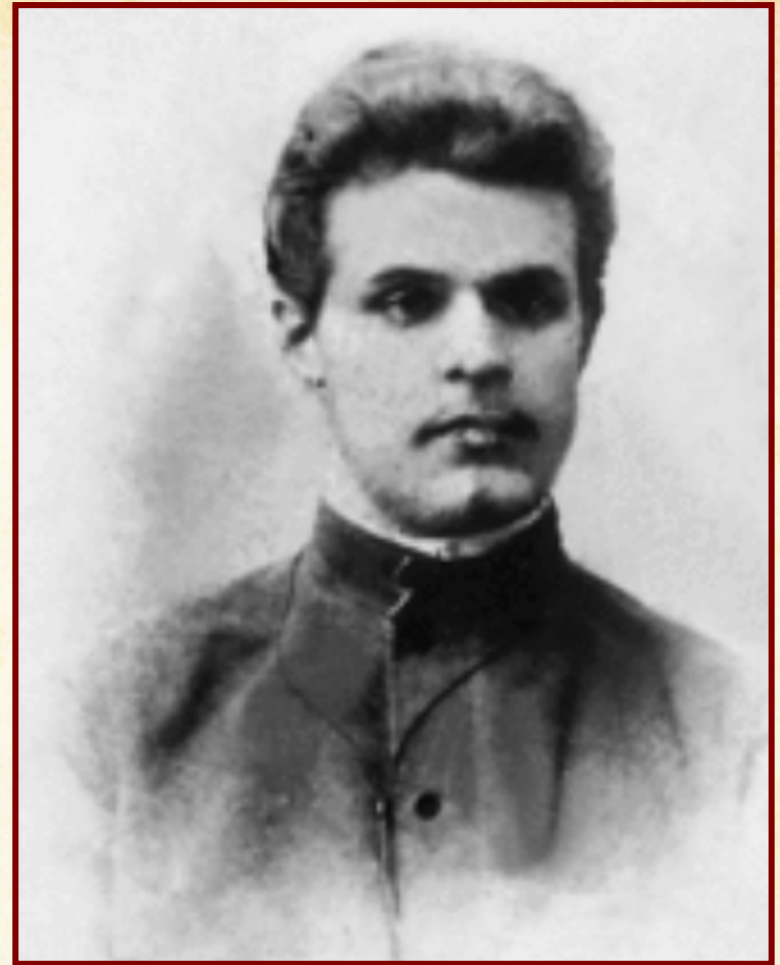

**Чоловіча
фельдшерська
школа при
полтавській
земській
лікарні**

У 1906 році, коли Андроніку виповнилося 25 років, екстерном успішно склав іспит на атестат зрілості та вступив на медичний факультет Харківського університету

У подальшому Андроник Чайка перевівся до Петербурзької військово-медичної академії, після закінчення якої в 1911 році продовжив навчання в ад'юнктурі при кафедрі хірургії, яку очолював професор С.П. Федоров – засновник російської урології

Андронік Чайка під час навчання в ад'юнктурі при кафедрі хірургії Петербурзької військово-медичної академії

**Професор С.П. Федоров
розгледів у молодому лікарі
відмінного експериментатора
і запропонував йому тему
для докторської дисертації
«К технике нефротомии»,
яку А.А. Чайка блискуче
захистив у 1914 році.**

**У своїй дисертаційній роботі
він визначив принципи
ушивання нефротомічного
розрізу, які не втратили своєї
актуальності й дотепер**

КЪ ТЕХНИКЪ
НЕФРОТОМИИ.

Экспериментально-клиническое исследование.

ДИССЕРТАЦИЯ
НА СТЕПЕНЬ ДОКТОРА МЕДИЦИНЫ
А. А. ЧАЙКИ.

Изъ госпитальной хирургической клиники проф. С. П. Федорова.

Печатаема диссертация, по поручению Конференции, была examinирована
проф. С. П. Федоровъ, операционный проф. В. Н. Шкатуленико и
приват-доцентъ П. С. Исмаиловъ.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.
Типографія Штаба Отдѣленія Колеуса Императорск. В. Вольфовъ ул., 25.
1914.

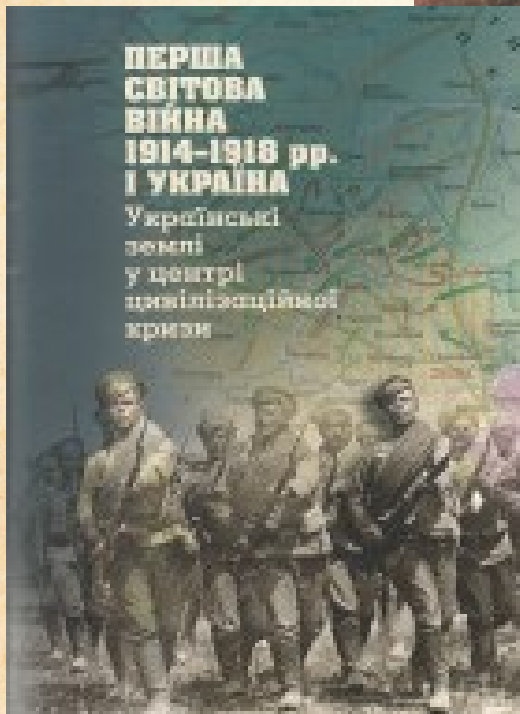
*Титульний лист дисертаційної
роботи А.А. Чайки*

***У клініці С.П. Федорова
А.А. Чайка проявив себе
не тільки як здібний дослідник,
але й як майстерний хірург.
Він досконало оволодів
технікою операцій на органах
черевної порожнини, таза
і грудної клітини,
травматологією, гінекологією
та іншими розділами медицини,
а також усіма спектрами
наявних тоді діагностичних
досліджень.
Пізніше С.П. Федоров згадував
про нього як про «блискучого
цистоскопіста»***

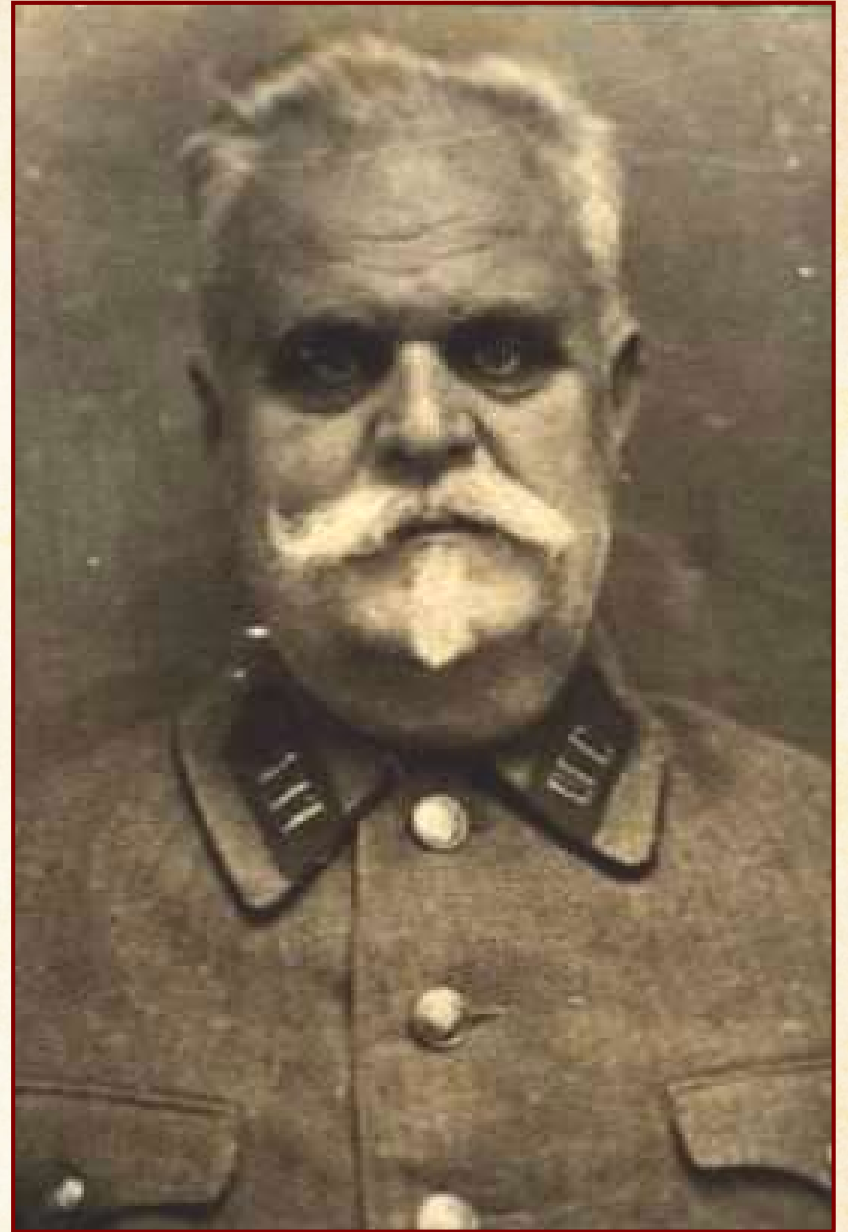
Федоров Сергій Петрович

За успішне закінчення ад'юнктури академія надала А.А. Чайці можливість пройти трирічне стажування у клініках Західної Європи, але цьому не судилось здійснитись – розпочалась Перша світова війна

**З 1914 по 1917 рік
А.А. Чайка працював
у польових шпиталях,
був головним хірургом
Південно-Західного фронту.**

**Про Жовтневу революцію
А.А. Чайка дізнався
на фронті, і відтоді
його служба проходила
в лавах Червоної Армії**

У 1918 році А. Чайка був призначений начальником хірургічного відділення Київського окружного військового шпиталю, у якому в травні 1919 року розгорнув 20 спеціалізованих урологічних ліжок

***А.А. Чайка –
начальник
хірургічного
відділення
Київського
окружного
військового
шпиталю***

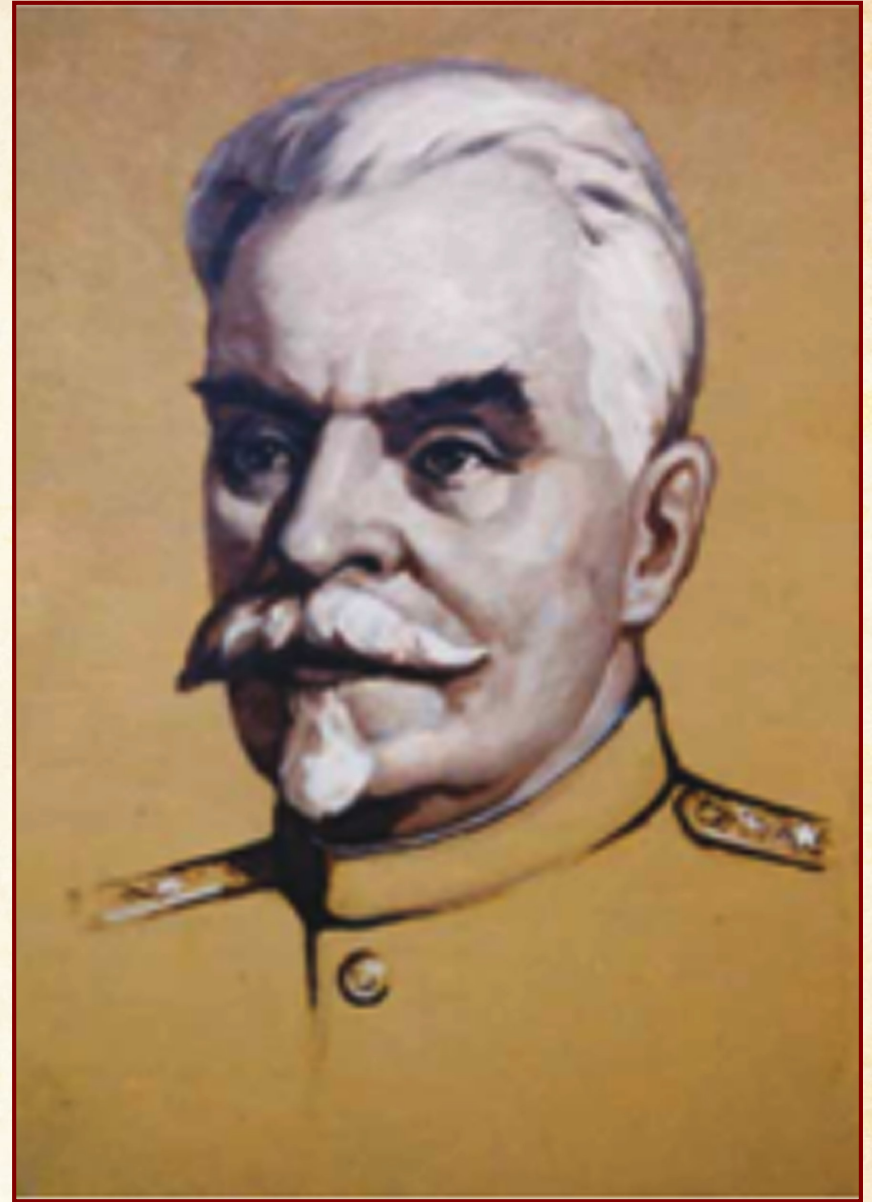
**Улітку 1918 року
Андроника Чайку спіткало
нещастя: в селі Кавеліне
на Орловщині бандити
вбили його дружину,
земського лікаря Катерину
Миколаївну Позднякову
(з нею лікар Чайка
познайомився, коли вона
була ще курсисткою
жіночого медичного
інституту)**

**Андронику Архиповичу,
аби поховати дружину
та забрати двох
дітей потрібно було
здолати кордон між двома
новими державами –
Україною та Росією,
адже Орловська губернія
в період Гетьманщини
була чужиною**

Начальник госпіталю, генерал-хорунжий, Л. Кобилянський видав колезі відповідне рукописне посвідчення на адресу міністерства закордонних справ. І Андроник Чайка успішно дістався до Кавеліного...

Андронік Архипович міг би залишитися в Росії. Але Чайка приймає мужнє і патріотичне рішення: повернутися до госпіталю в Київ. Разом із ним у дорогу вирушили малолітній син і дочка

► У 1924 році А.А. Чайка очолив кафедру урології Київського медичного інституту, створену в 1923 році. Клінічною базою якої стало урологічне відділення Київського окружного військового шпиталю.

► У 1930 році на цій самій клінічній базі була організована урологічна клініка Київського інституту удосконалення лікарів.

► До 1941 року вихованцями цієї кафедри стали десятки практичних лікарів-урологів, які склали кадрову основу урологічної мережі України

Працюючи завідувачем катедри урології у Київському медичному інституті, А.А. Чайка започаткував створення київської наукової школи урологів, яка визначала подальший розвиток урології в Україні

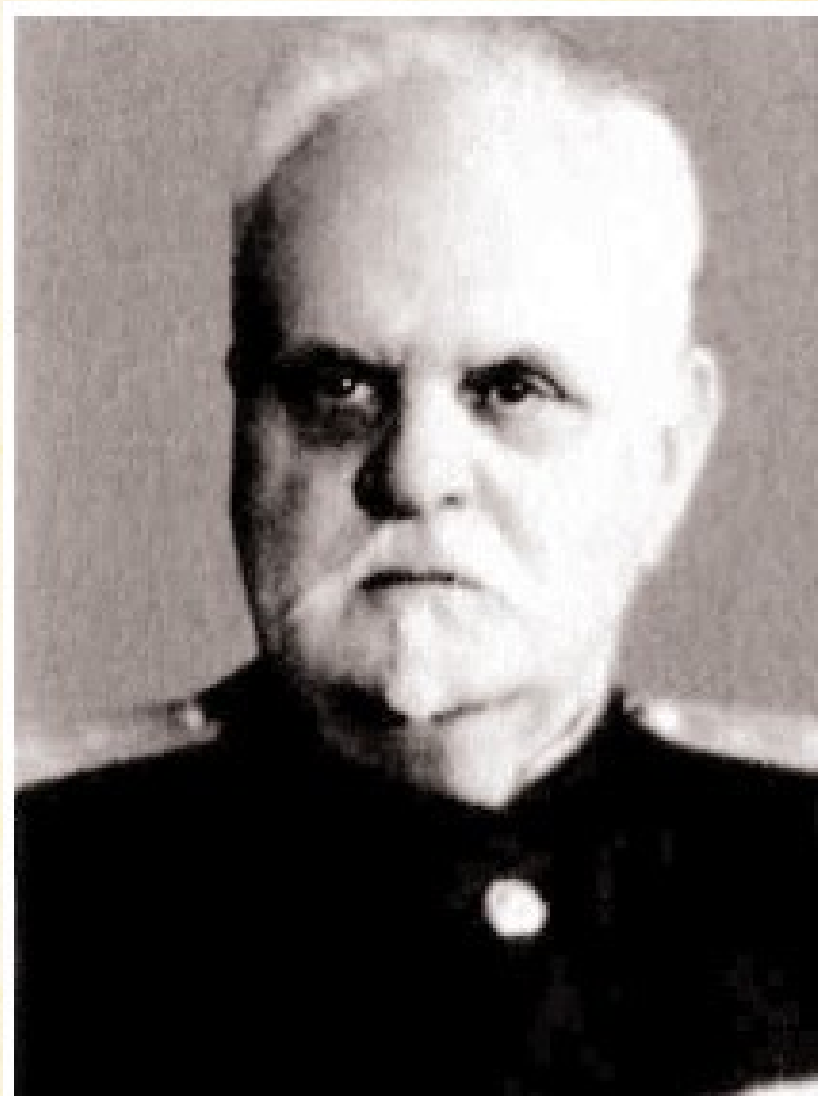

Професор А.А. Чайка із співробітниками катедри урології Київського медичного інституту та урологічного відділення Київського окружного військового шпиталю

**На початку Другої світової війни (1941-1942рр.)
А.А. Чайка був начальником хірургічного відділення
для поранених у черевну порожнину і таз військового
шпиталю у Томську**

***У 1943-1944 рр. А.А. Чайка –
головний хірург фронтового
евакуаційного пункту
III Українського фронту***

***Інколи по 2-3 доби не відходив
від операційного столу.
Аби не впасти від перевтоми,
він просив медичних сестер
зросити потилицю холодною
водою. І знову ставав до своєї
героїчної роботи***

**У 1945 р. Андроник Чайка повертається до Києва,
де займає посаду завідувача кафедри урології
Київського медичного інституту і головного хірурга
Київського окружного військового шпиталю**

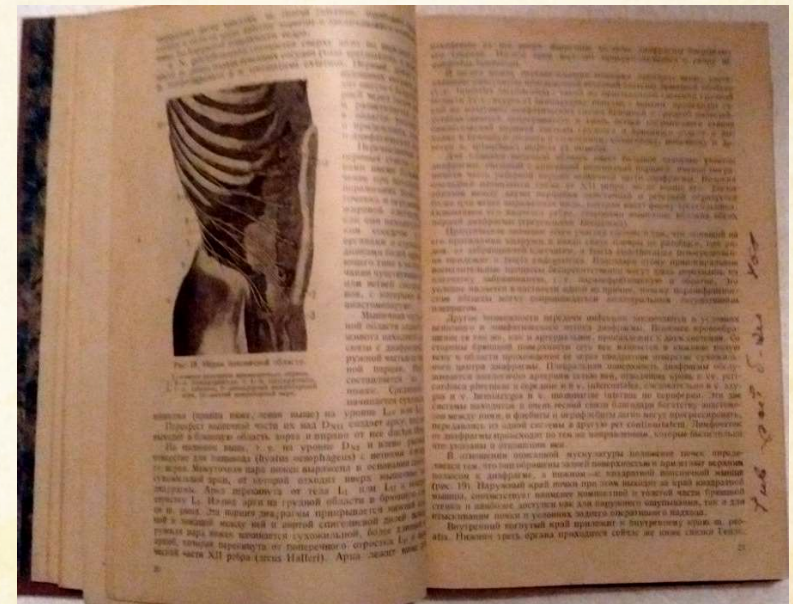
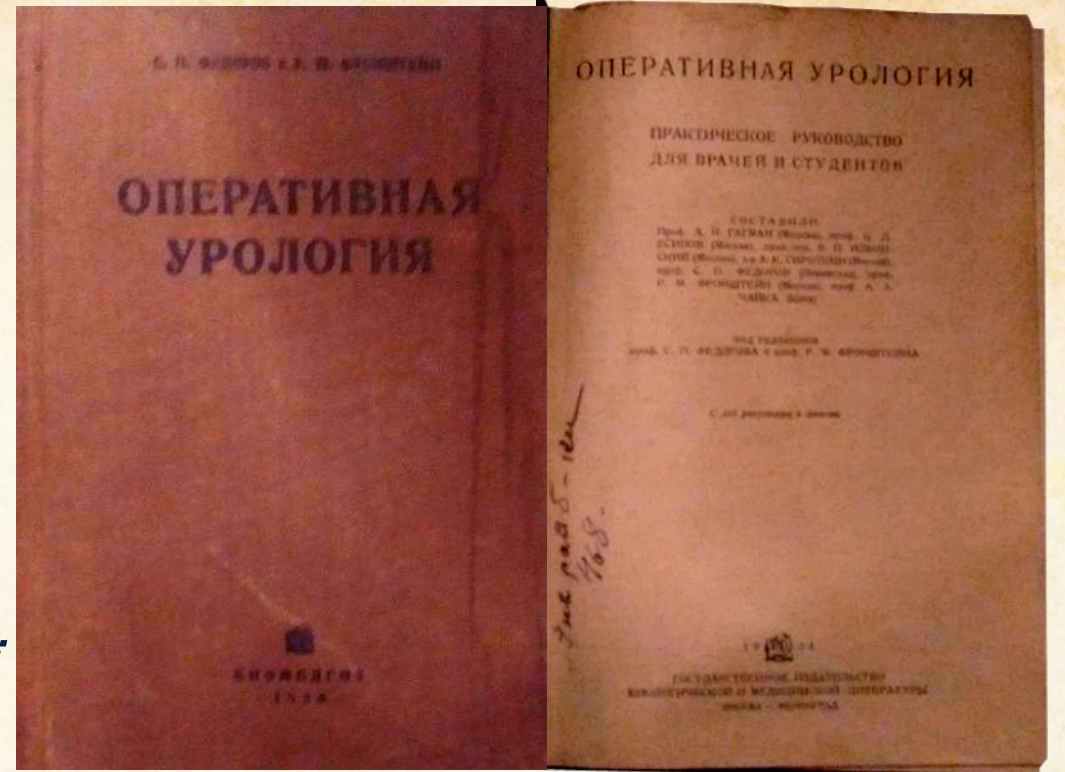
Проживав Андроник Архипович у приватному будинку по вулиці Тарасовській, навпроти Ботанічного саду. Його син та онук теж стали медиками: син – лікарем, а онук – військовим лікарем

**Більшість наукових праць
А.А. Чайки присвячені
вивченню і розробленню
методів діагностики
та лікування захворювань
органів сечостатевої системи**

**Він співавтор посібників
з практичної хірургії і оперативної
урології. У посібнику**

**«Оперативная урология» під редакцією
С.П. Федорова і Р.М. Фронштейна (1934)
ним написані розділи «Оперативное
лечение заболеваний простаты»
і «Оперативное лечение заболеваний
семенных пузырьков», а в «Пособии
по практической хирургии» (1931) –
розділ «Повреждения и заболевания
мочеточников»**

А.А. Чайка віртуозно виконував відновлювальні операції щодо важких післяпологових міхурово-піхвово-ректальних норниць, пластичні операції при аномаліях усіх відділів сечових шляхів, при гідронефрозах. Він досконало знав клінічну картину туберкульозу органів сечової системи і багато займався цією патологією

А.А. Чайка розумів, що на сучасному етапі подальший розвиток урології залежить від створення єдиного наукового, практичного й методичного центру. Він мріяв про відкриття в Україні інституту урології.

У листі на ім'я голови вченої ради МОЗ УРСР професора Д.Ф. Чеботарьова (1958)

А.А. Чайка писав, що мрією українських урологів є інститут урології, у якому б вивчалися актуальні питання урології

Професор А.А. Чайка серед учасників конференції Всесоюзного товариства урологів (1962 р.)

У 1965 р. було прийнято рішення про створення Київського науково-дослідного інституту захворювань нирок і сечовивідних шляхів (урології), яка прижиттєво мала ім'я Андроника Архиповича Чайки

А.А. Чайка проводив велику громадську роботу

► У 1926 р. він організував наукове товариство урологів Києва й області та Українське наукове товариство урологів

► Під його керівництвом були здійснені підготовка та проведення 1-ої конференції українських урологів (1934) і I з'їзду урологів України (1938)

► Він був членом Правління Всесоюзного товариства урологів і членом редколегії журналу «Урология»

А.А. Чайка серед учасників 1-го з'їзду урологів України (1938 р.)

**Учні А. Чайки – академік О.Ф. Возіанов,
професори О.В. Проскура, Б.Л. Полонський, Ю.Г. Єдиний**

О.Ф. Возіанов

Б.Л. Полонський

Ю.Г. Єдиний

► У 1947 р. А.А. Чайці присвоєно звання заслуженого діяча науки УРСР

► У 1961 р. Президія Верховної Ради УРСР нагородила його Почесною грамотою

► У 1966 р. Андроніку Архиповичу було присвоєно звання почесного члена Всесоюзного товариства урологів

► За видатні заслуги на фронтах Другої світової війни А.А. Чайка був нагороджений орденом Леніна, двома орденами Червоного Прапора, орденом Червоної Зірки і багатьма медалями

А. Чайка завжди був енергійним, життєлюбним, фізично витривалим. У післявоєнні роки у свої 70 років перепливав Дніпро. Військову службу професор полишив у 80-річному віці

Помер А.А. Чайка 19 липня 1968 року. Поховано його на Байковому кладовищі в Києві

Використані джерела:

Віленський Ю. Три війни Андроніка Чайки // Національний календар «Події та персоналії». – 2013. – №7 (103). – р. 54

Віленський Ю. Три доби в операційній під крижаним душем... Легендарний хірург і уролог Андроник Чайка та Київський військовий госпіталь // День. – Режим доступу: <https://m.day.kyiv.ua/uk/article/cuspilstvo/try-doby-v-operaciyuniy-pid-kryzhanym-dushem>

Віленський Ю. Андроник Чайка – гігант української урології // Спеціалізований медичний портал. – Режим доступу: <https://health-ua.com/article/5840-andronik-chajka--gigant-ukrainskoj-urologii>

Пасєчніков С.П., Нікітін О.Д. Генерал Чайка: переможний шлях. До 135-річчя з дня народження професора А.А. Чайки / С.П Пасєчніков // Здоров'є мужчини. – 2016. – №1. – С. 21-23